

formale istud, nullo cogitante, differat ab illo materiali; id est an actio ante opus mentis distinguatur hinc ab activa causa effectricis vi dante esse effectui, inde ab effectu accipiente esse.

Communissima *b* est sententia distinguendi modaliter, id est actionem hanc (vt in individuo magis precise loquar) esse modum per quem in genere causae formalis (licet extrinsecæ) determinatur agens hoc, ad esse hoc tribuendum huic effectui; & per quem similiter ex parte sui, effectus hic determinatur ad accipiendum esse idem ab eodem agente. Quia enim essentiale non est huic secundum se effectui, vt fiat ab agente hoc potius quam ab alio; siquidem potest æque fieri ab alio: & similiter essentiale non est huic secundum se agenti, vt hunc potius effectum efficiat, quam alium; vel aliquem potius quam nullum; perinde enim erit id quod est, siue efficiat siue non efficiat: sequitur & agens secundum se indeterminatum esse vt efficiat vel non efficiat; & effectum pariter indifferentem esse vt ab hoc fiat agente vel ab illo. Quia tamen agens dum actu influit in effectum hunc, determinatum est ad influendum, & in hunc; alioquin nondum influeret: & vicissim effectus hic, dum accipit esse, determinare accipit, ab hoc agente à quo accipit; vt patet hoc ipso quod determinate accipit, & non ab alio: necesse est ponere aliquid à quo formaliter tam agens quam effectus determinentur; & quidem aliquid tale quod sit physice aliud ab ipsis, vt potest non habentibus physice ex se talem determinationem; nec enim eam ex se habent seorsim sumpta; vt patet quia seorsim sumpta, sunt, vt dictum est, secundum se indeterminata; neque etiam coniunctim & simul sumpta; quia siue seorsim siue coniunctim, sunt prorsus eadem in se immutata, & ex consortio non mutant essentiam.

Hæc, vt dixi, communissima est hodie in scholis sententia, & hoc eius præcipuum fundamentum, à quo rationes alie quæcunque adducuntur vim accipiunt; cum non sint aliud quam variae eiusdem applicationes, vt perspicies apud autores quos facile obtinere habebis. *c* Opposita sententia, quam ego sequor, est actionem hanc non esse aliquid ex natura rei siue modaliter ante opus mentis distinctum ab agente hoc, & ab hoc eius effectus pro vt effectus eius est; explicatur, & probatur simul.

Agens æque potens ad plures effectus diuisim, est, vt sic indifferens ad eorum quemlibet; dum autem vnum ex illis actu efficit, non est amplius in indeterminatione ad ipsum; implicat enim contradi. vt non hunc determinate efficiat, dum & pro vt hunc ipsum efficit. Similiter effectus qui æque potest à pluribus agentibus diuisim, est vt sic indifferens à quouis illorum effici: dum autem actu ab vno illorum efficitur non est amplius in indifferencia vt ab eo fiat; implicat enim contradictionem vt non ab hoc determinate fiat, dū & pro vt sit ab hoc.

Ad hanc vero tum agentis tum effectus formaliter ponendam determinationem, requiritur & sufficit poni id ad quod prius erat indeterminatio; poni, inquam, pro vt & quatenus ad illud erat indeterminatio: id enim vt sic & eatenus positum, secum (vt euident est) & vi sui importat formalem eius indeterminationis determinationem.

Cum *d* itaque huius agentis indeterminatio sit ad tribuendum esse huic aut illi effectui; si ponatur tribuere de facto huic; precise per id, & seclusa omni alia forma, habet determinate id ad quod erat indeterminatum: & vicissim cum effectus huius indeterminatio ex parte sui sit ad accipiendum esse ab hoc vel illo agente; si ponatur accipere de facto ab hoc; precise per id ipsum, seclusa omni alia forma, habet iam determinate id ad quod prius erat indeterminatus. Ergo ad indeterminationem quam habet hoc agens respectu huius effectus, formaliter tollendam sufficit eidem agenti hic ipse effectus; non quidem specificatiue sumptus secundum quod tale seu talis essentia ens est; sed reduplicatiue pro vt scilicet ab hoc ipso agente est: & è conuerso ad indeterminationem quam habet hic effectus respectu huius agentis formaliter tollendam, sufficit eidem effectui hoc agens; non quidem specificatiue sumptum, secundum quod tale vel talis essentia ens est; sed reduplicatiue pro vt hunc ipsum effectum efficit. Consequenter autem mutuo sufficient sibi ambo simul, hinc pro vt hoc ab illo est, inde pro vt illud in istud influit; absque omni ab ipsis vt sic sumptis distincto determinatiuo.

Explicari *e* penitus adhuc potest & simul confirmari hæc sententia in hunc modum; maxime quoad proposita determinationem. In primis enim si agenti proponatur materia quædam proxima in aliqua determinata specie; agens non est indeterminatum ad proxime faciendum ex ea aliquid in hac vel illa specie; vt proposito solū specifico semine pyri non est indifferens ad efficiendum proxime ex eo pyrum aut pomū: sic enim esset indifferens ad aliquid impossibile, quale euidenter est efficere proxime pomum è semine pyri. 2 si proponatur agenti vna quædam materia singularis (intelligatæ adæquatæ) non est indifferens ad proxime efficiendum ex ea hunc aut illū in individuo effectū, vt constat ex prop. præcedenti. 3 in agente saltē necessario nulla est indifferencia ad agendum vel non agendum positis omnibus in actu primo requisitis ad agendum; vt patet ex eiusmodi agentis definitione supra prop. 2. Ergo *f* saltē in agente necessario nulla est quæ per actionē tolli debeat indifferencia, hoc est, indeterminatio siue ad agendum vel non agendum quasi in genere, siue ad agendum in specie hac aut illa; siue ad agendum hoc aut illud in individuo.

*b* Eius con-  
creti mater-  
ialem par-  
tem putant  
aliqui dis-  
tingui rea-  
liter à for-  
malis nem-  
pe entitatē  
agentis ab  
actione, &  
quare.

*c* Opposita  
sententia  
exponitur  
& proba-  
tur.

*d* Indiffe-  
rentia age-  
ris deter-  
minatur  
per hunc  
effectum, &  
vicissim.

*e* Id ipsum  
magis con-  
firmatur,  
proposita  
agentis ma-  
teria pro-  
xima, item  
singulari,  
sic in agen-  
te necessa-  
rio.  
*f* Nulla est  
in agente  
necessario  
indifferen-